УДК 338.439.6:339.9:351.82; JEL classification: Q18, Q17, F13, F53
DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-3-1

Андрощук Ілона Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності, Центральноукраїнський національний технічний університет

Androshchuk Ilona, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Management and Commercial Activities, Central Ukrainian National Technical, https://orcid.org/0000-0002-2232-8061

ІНСТИТУЦІЙНА АРХІТЕКТУРА ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ КРИЗ: БАГАТОРІВНЕВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА АДАПТИВНА СТІЙКІСТЬ

INSTITUTIONAL ARCHITECTURE OF GLOBAL FOOD SECURITY UNDER SYSTEMIC CRISES: MULTILEVEL GOVERNANCE AND ADAPTIVE RESILIENCE

Андрощук І. О. Інституційна архітектура глобальної продовольчої безпеки в умовах системних криз: багаторівневе регулювання та адаптивна стійкість. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. Том 11. № 3. С. 10 – 14.

Androshchuk I. Institutional architecture of global food security under systemic crises: multilevel governance and adaptive resilience. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2026. Volume 11. № 3. pp. 10 – 14.

У статті досліджено трансформацію інституційної архітектури глобальної продовольчої безпеки в умовах одночасної дії воєнних конфліктів, торговельних суперечностей, кліматичних шоків, логістичних порушень і дефіциту гуманітарного фінансування. Метою дослідження є розвиток науково-прикладних засад багаторівневого регулювання продовольчої безпеки та формування моделі інституційної адаптивної стійкості, здатної пов'язувати глобальні стандарти, регіональні буферні механізми й національні інструменти реалізації політики. Методичну основу становлять інституційний, системний і структурно-функціональний підходи, порівняльний аналіз міжнародних механізмів, контент-аналіз стратегічних документів та офіційних звітів, а також авторське структурно-логічне моделювання. Актуальність проблематики підтверджується тим, що за даними SOFI 2026 у 2025 році голод охоплював близько 645 млн осіб, а 2,1 млрд людей перебували в стані помірної або гострої продовольчої незабезпеченості; водночас GRFC 2026 фіксує 266 млн осіб із високим рівнем гострої продовольчої незабезпеченості у 47 країнах і територіях. Обґрунтовано, що сучасне глобальне продовольче управління доцільно трактувати не як жорстку вертикальну ієрархію, а як координовану багаторівневу мережу, у якій глобальні інститути виконують нормотворчу, аналітичну та гуманітарну функції, регіональні механізми формують резерви й адаптують правила до просторової специфіки, а національні системи забезпечують практичне виконання, моніторинг і кризове реагування. Наукова новизна полягає в запропонованій моделі інституційної адаптивної стійкості, побудованій як замкнений цикл із п'яти функціональних контурів: діагностика та раннє попередження; нормативно-координаційне регулювання; ресурсне буферування; логістично-операційне реагування; адаптивний зворотний зв'язок. Сформовано матрицю відповідності інституційних інструментів основним типам системних шоків і систему якісних індикаторів для оцінювання адаптивності. На прикладі України показано, що чинна Стратегія продовольчої безпеки до 2027 року має поєднувати внутрішню доступність продовольства із зовнішньою логістичною спроможністю; обмеження агроекспорту в серпні 2026 року додатково підтверджують необхідність резервування маршрутів і оперативної міжінституційної координації. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для аудиту спроможності інститутів продовольчої безпеки, розроблення планів кризового реагування та узгодження національних політик з регіональними і глобальними механізмами. Перспективи подальших досліджень пов'язані з кількісною апробацією системи індикаторів і побудовою інтегрального індексу інституційної адаптивної стійкості.

Ключові слова: *продовольча безпека, інституційна архітектура, багаторівневе регулювання, адаптивна стійкість, глобальне управління, агропродовольчі системи, кризове реагування, Україна.*

The article examines the transformation of the institutional architecture of global food security under the simultaneous pressure of armed conflicts, trade tensions, climate shocks, logistics disruptions and shortages in humanitarian financing. The purpose of the study is to develop scientific and applied principles of multilevel food-security governance and to propose a model of institutional adaptive resilience that links global standards, regional buffer mechanisms and national implementation instruments. The methodological framework combines institutional, systems and structural-functional approaches, comparative analysis of international governance arrangements, content analysis of strategic documents and current official reports, and original structural-logical modeling. The relevance of the research is confirmed by the latest global evidence. According to The State of Food Security and Nutrition in the World 2026, around 645 million people faced hunger in 2025 and 2.1 billion people experienced moderate or severe food insecurity. At the same time, the Global Report on Food Crises 2026 estimates that 266 million people in 47 countries and territories faced high levels of acute food insecurity in 2025. The study argues that contemporary global food governance should not be interpreted as a rigid vertical hierarchy. It is more appropriately viewed as a coordinated multilevel network in which global institutions perform standard-setting, analytical, trade-regulatory, and humanitarian functions; regional arrangements create buffers, reserves, and context-specific coordination mechanisms; and national systems implement policy, monitor risks, and organize operational responses. Scientific novelty lies in the proposed model of institutional adaptive resilience designed as a closed cycle of five functional contours: diagnostics and early warning; normative and coordination regulation; resource buffering; logistical and operational response; and adaptive feedback. A matrix that maps institutional instruments to major types of systemic shocks is developed, along with a set of qualitative indicators to assess adaptive capacity. The Ukrainian case demonstrates that the current Food Security Strategy until 2027 should link domestic food availability and affordability with external logistics resilience. The substantial constraints on agricultural exports recorded in August 2026 further illustrate the importance of route redundancy, institutional coordination, and rapid policy adjustment under wartime conditions. The practical significance of the proposed framework lies in its potential applications to institutional capacity audits, crisis response planning, evaluation of regional reserve mechanisms, and the alignment of national policies with global and regional food security governance. Further research should quantify the proposed indicators, determine their weights for countries with different risk profiles, and construct an integrated index of institutional adaptive resilience for cross-country comparison.

Keywords: *food security, institutional architecture, multilevel governance, adaptive resilience, global governance, agrifood systems, crisis response, Ukraine.*

Вступ

Глобальна продовольча безпека дедалі менше залежить лише від обсягу виробництва аграрної продукції. Її фактичний стан визначається здатністю інститутів своєчасно розпізнавати ризики, підтримувати торгівлю, формувати резерви, забезпечувати фізичну та економічну доступність продовольства і швидко перебудовувати механізми реагування в разі конфлікту, стихійного лиха або різкої зміни цін. Саме тому сучасну продовольчу безпеку доцільно розглядати як результат взаємодії правил, організацій, фінансових ресурсів, логістичних систем та інформаційних платформ на глобальному, регіональному і національному рівнях.

Актуальність такого підходу підтверджується новими глобальними оцінками. У спільній доповіді FAO, IFAD, UNICEF, WFP і WHO "The State of Food Security and Nutrition in the World 2026" зазначено, що у 2025 р. голод охоплював 7,8% населення світу, або

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Андрощук Ілона Олександрівна, 2026

близько 645 млн осіб, тоді як 2,1 млрд людей перебували у стані помірної або гострої продовольчої незабезпеченості; водночас близько 2,7 млрд людей не могли дозволити собі здоровий раціон [1]. Ці показники характеризують хронічний вимір проблеми. Інший зріз дає Global Report on Food Crises 2026: у 2025 р. 266 млн людей у 47 країнах і територіях зіткнулися з високими рівнями гострої продовольчої незабезпеченості [2]. Відмінність методологій цих оцінок є принциповою: вона показує, що інституційна система повинна одночасно працювати з довгостроковими структурними причинами голоду та з короткостроковими кризами.

Операційний вимір проблеми підтверджує WFP: у середині 2026 р. 266 млн людей у країнах із продовольчими кризами стикалися з гострим голодом, а конфлікти залишалися головним драйвером на тлі економічних і кліматичних шоків та дефіциту фінансування [3]. Отже, інституційна архітектура повинна не лише фіксувати ризик, а й швидко пов'язувати аналітичний сигнал із ресурсом і операційним рішенням.

Проблема дослідження полягає у теоретичному й прикладному розриві між формальною багаторівневістю глобальної системи продовольчої безпеки та її реальною спроможністю діяти узгоджено за одночасного виникнення воєнних, торговельних, кліматичних, логістичних і фінансових шоків. Це зумовлює потребу в уточненні функцій різних рівнів, визначенні зон їхньої комплементарності та формуванні критеріїв інституційної адаптивної стійкості.

Інституційний підхід Д. Норта пояснює вплив правил та обмежень на координацію і трансакційні витрати [4]. У сучасних дослідженнях ця логіка розвивається щодо продовольчих систем: M. Donner, M. Mamès і H. de Vries акцентують на поєднанні моделей координації та участі стейкхолдерів [5], а C. Yap - на багатомасштабному й реляційному характері управління продовольчою безпекою[6].

Дослідження L. P. Fesenfeld, J. Candel і F. Gaupp пов'язує результативність трансформації продовольчих систем з науково-політичною взаємодією, незалежним моніторингом та адаптивним дизайном політики [7]. K. R. Schneider та співавтори розглядають управління і резільєнтність як взаємопов'язані точки входу в трансформацію [8], а N. Syndoukas та співавтори у 2026 р. показують значення багаторівневої координації стейкхолдерів для поєднання продовольчої, кліматичної та екологічної стійкості [9]. Поліцентричний підхід M. Penker та співавторів додатково підкреслює роль зв'язків між рівнями для адаптивності правил [10].

Окремий масив досліджень присвячено торговельній політиці та геополітичним шокам. E. Johnson, A. M. Thow і N. Nisbett доводять, що торговельні рішення мають оцінюватися не лише через обсяги та ціни, а й через наслідки для харчування і вразливих груп [11]. Систематичний огляд A. Mkumbukiy та співавтори показують, що резильєнтність агропродовольчих систем за геополітичної напруженості залежить від диверсифікації, резервів, адаптивного управління та ресурсної взаємозалежності [12]. M. Chepeliev, M. Maliszewska та M. Pereira на основі сценарного моделювання доводять, що непрямі канали впливу війни в Україні через енергетичні, торговельні й політичні спіловери можуть бути не менш значущими, ніж пряме падіння аграрного виробництва [13].

Український контекст також отримав суттєве емпіричне висвітлення. I. Rudolfsen та співавтори показали безпосередній зв'язок між воєнною віктимізацією та продовольчою незабезпеченістю населення України [14]. O. Kotykova, M. Babych, O. Pohorielova та S. Nadvynychnyy систематизують економічні втрати аграрного сектору, проблеми землекористування, розмінування, відновлення інфраструктури та формують політичну рамку для відновлення і стійкості [15].

Водночас у науковій літературі недостатньо формалізованим є зв'язок між функціональною спеціалізацією глобальних, регіональних і національних інститутів та їхньою здатністю перебудовуватися під час системної кризи. Отже, саме цей аспект потребує розвитку: багаторівневість варто оцінювати не за кількістю організацій, а за повнотою функціонального циклу "виявлення ризику - узгодження правил - мобілізація буферів - операційне реагування - коригування політики".

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування інституційної архітектури глобальної продовольчої безпеки в умовах системних криз та розроблення моделі її адаптивної стійкості на основі узгодження глобального, регіонального й національного рівнів регулювання. Для досягнення мети поставлено такі завдання: уточнити функціональну роль основних рівнів і міжнародних інститутів; проаналізувати актуальні у 2025-2026 рр. зміни глобальних і регіональних механізмів; систематизувати інституційні відповіді на конфліктні, торговельні, кліматичні, логістичні та фінансові шоки; визначити місце України у багаторівневій системі; запропонувати функціональну модель інституційної адаптивної стійкості та індикатори її оцінювання. Використано інституційний і системний підходи, структурно-функціональний та порівняльний аналіз, контент-аналіз офіційних документів і наукових публікацій, а також структурно-логічне моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження

Інституційну архітектуру продовольчої безпеки доцільно трактувати як координовану багаторівневу мережу. Глобальні інститути формують дані, стандарти, торговельні правила, гуманітарні та інвестиційні механізми; регіональні структури адаптують їх до просторової специфіки й створюють буфери; національні системи забезпечують їх реалізацію. Зворотний рух не менш важливий: національні дані коригують міжнародні оцінки, а локальні логістичні збої можуть змінювати глобальні ціни та порядок денний переговорів.

Показовою є ситуація у WTO. Напередодні 14-ї Міністерської конференції у Яунде члени обговорювали пропозиції щодо продовольчої безпеки, внутрішньої підтримки, державних запасів і спеціальних захисних механізмів [16]. Проте за результатами MC14 консенсусного рішення щодо сільського господарства досягти не вдалося; у липні 2026 р. переговори продовжилися в Женеві [16]. Отже, це демонструє фундаментальну межу глобального рівня: висока легітимність універсальних правил супроводжується низькою швидкістю їх зміни. У кризовій системі цю інерційність має компенсувати регіональний і національний буфери.

Регіональний рівень саме тому виконує роль "адаптаційного шару". У Європейському Союзі CAP 2023-2027 реалізується через стратегічні плани держав-членів; загальний обсяг публічних видатків у цих планах становить близько 307 млрд євро з урахуванням національного співфінансування [17]. Важливим є не лише масштаб ресурсу, а й архітектура: єдині цілі ЄС поєднуються з національним набором інструментів, а моніторинг поступово зміщується від формальної відповідності до результативності. Це можна розглядати як приклад інституційної децентралізації в межах спільної нормативної рамки.

В Африці з 2026 р. починається новий цикл Kampala CAADP Strategy and Action Plan 2026-2035. Африканський Союз задекларував мобілізацію 100 млрд дол. США, зростання агропродовольчого виробництва на

45%, потроєння внутрішньоафриканської торгівлі агропродовольчими товарами та скорочення післязбиральних втрат удвічі [18]. Порівняно з попередніми рамками це означає перехід від окремих бюджетних орієнтирів до ширшої логіки трансформації агропродовольчих систем, де фінансування, торгівля, інклюзивність і стійкість інтегруються в єдиний стратегічний цикл.

Інший тип на регіональному рівні — ASEAN Plus Three Emergency Rice Reserve. APTERR має 787 тис. тонн цільових надзвичайних резервів рису, з яких 87 тис. тонн припадає на держави ASEAN, а 700 тис. тонн — на країни Plus Three [19]. На відміну від CAP або CAADP, це не комплексна аграрна політика, а спеціалізований буферний механізм. Саме вузька функціональна спеціалізація забезпечує швидкість: після землетрусу в М'янмі у 2025 р. через APTERR було сформовано допомогу загальним обсягом 6 775 тонн рису [20]. Отже, регіональна стійкість може будуватися не лише через великі програми розвитку, а й через заздалегідь погоджені резерви та тригери для їх використання.

Зіставлення зазначених механізмів дає змогу сформувати функціональну карту сучасної інституційної архітектури (табл. 1).

Таблиця 1. Функціональна архітектура багаторівневого регулювання глобальної продовольчої безпеки

Рівень / механізм	Домінуюча функція	Сильна сторона	Системне обмеження
Глобальний: FAO, WFP, IFAD, CFS	стандарти, моніторинг, гуманітарне реагування, інвестиції та координація	універсальність даних і масштаб охоплення	дефіцит фінансування; розподілені мандати
Глобальний: WTO	правила торгівлі та дисципліни підтримки	легітимність багатосторонніх правил	повільне досягнення консенсусу
Регіональний: ЄС / CAP	доходи фермерів, ризики, екологічна трансформація, розвиток села	спільні цілі + національна адаптація	неоднорідність результатів між державами
Регіональний: AU / CAADP	структурна трансформація агропродовольчих систем	єдина довгострокова рамка для континенту	ресурсна та інституційна неоднорідність
Регіональний: ASEAN+3 / APTERR	резервування та швидке реагування	заздалегідь сформований матеріальний буфер	вузька товарна спеціалізація
Національний: Україна	доступність, виробництво, резерви, моніторинг, кризова логістика	операційна адаптивність до воєнних шоків	безпекові та логістичні обмеження

Джерело: сформовано автором на основі [1-3; 16; 17; 21].

Порівняння підтверджує: стійкість створюється за рахунок комплементарності функцій. Глобальний рівень має високу нормативну й інформаційну легітимність, регіональний скорочує відстань між правилом і шоком, а національний забезпечує оперативне виконання. За каскадних криз це вимагає швидкої передачі сигналів і ресурсів між рівнями, оскільки логістичний збій може одночасно впливати на ціни, доходи виробників, рішення щодо посівів і доступність продовольства.

Для систематизації цієї логіки пропонуємо матрицю інституційного реагування на основні групи системних шоків (табл. 2).

Таблиця 2. Матриця багаторівневого інституційного реагування на системні шоки продовольчої безпеки

Тип шоку	Глобальний рівень	Регіональний рівень	Національний рівень
Воєнний / логістичний	раннє попередження; гуманітарні операції; міжнародна координація торгівлі	резервні коридори; спільні резерви; регіональна інфраструктура	диверсифікація маршрутів; резерви; підтримка виробників
Ціновий / доступність	моніторинг цін і продовольчої незабезпеченості; рекомендації	ринкові інтервенції; страхові й дохідні механізми	соціальні трансферти; адресна підтримка; товарні інтервенції
Кліматичний / природна катастрофа	прогнозування; стандарти адаптації; гуманітарне фінансування	катастрофічні резерви; спільні фонди; оперативні запаси	страхування; локальні резерви; адаптація виробництва
Фінансовий дефіцит	донорська мобілізація; пріоритизація програм	спільне фінансування та гарантійні механізми	бюджетне перепрограмування; кредитування; гранти
Інформаційний / дані	гармонізація показників; міжнародні системи моніторингу	обмін регіональними даними та ранні сигнали	оперативна статистика, реєстри, цифровий моніторинг

Джерело: авторська розробка.

Матриця показує, що жоден рівень самостійно не закриває повного циклу реагування. Глобальна система надає легітимність, дані й гуманітарні ресурси; регіональна - резерви та альтернативні механізми; національна - інфраструктуру, процедури й фактичну доставку. Критичною характеристикою стає швидкість переходу від сигналу до рішення і від рішення до операційної дії.

У цьому контексті Україна є показовим кейсом адаптивної інституційної взаємодії. Стратегія продовольчої безпеки України на період до 2027 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 684-р і чинна у редакції від 6 січня 2026 р., визначає цілі й завдання державної політики, а також систему моніторингу її реалізації [21]. Уряд під час схвалення Стратегії виокремив три базові цілі: стимулювання аграрного виробництва та наповнення ринку, забезпечення доступності продовольства для всіх груп населення, а також посилення безпекового компонента через резерви, відновлення ланцюгів постачання, розмінування й адаптацію до кліматичних змін [21]. Таким чином, документ охоплює не лише виробничий, а й соціальний та резильєнтний виміри.

Водночас події серпня 2026 р. свідчать, що стратегічна рамка потребує постійної оперативної адаптації. За офіційною інформацією Міністерства аграрної політики та продовольства України, з 1 до 26 серпня було експортовано 1,423 млн тонн зернових, олійних культур і продуктів переробки - близько третини потенційного обсягу за цей період; зернових - 822 тис. тонн, або близько 21% потенційного обсягу. Приблизно 600 тис. тонн було перевезено залізницею та дунайським напрямком [22]. Ці дані не слід трактувати як довгострокову тенденцію, однак вони чітко ілюструють інституційний принцип резервування: за обмеження основного морського каналу система має швидко перенаправляти потоки через альтернативні маршрути.

На основі проведеного аналізу пропонуємо поняття інституційної адаптивної стійкості глобальної продовольчої безпеки. Під нею доцільно розуміти здатність сукупності взаємопов'язаних інститутів на різних рівнях зберігати критичні функції доступності, фізичного доступу, якості харчування та стабільності постачань під впливом шоків шляхом своєчасного виявлення ризиків, перерозподілу ресурсів і повноважень, коригування правил та забезпечення зворотного зв'язку.

Функціонально пропонуємо подати адаптивну стійкість як взаємодію п'яти контурів: IAR = F(D, C, B, O, A), де IAR - інституційна адаптивна стійкість; D - діагностично-прогностична спроможність; C - координаційно-нормативна узгодженість; B - наявність і доступність буферних ресурсів; O - операційно-логістична безперервність; A - адаптивний зворотний зв'язок. Ця залежність є концептуальною, а не розрахунковою: її мета - показати, що слабкість одного контуру може знижувати результативність усієї системи навіть за високої спроможності інших.

Запропонована контурна модель зміщує акцент із формальної наявності інститутів на їхню функціональну спроможність. Моніторинг є цінним лише тоді, коли дані своєчасні та запускають визначений протокол реагування; резерв - коли існує механізм швидкого вивільнення і доставки. Тому кожний контур доцільно оцінювати одночасно за ресурсом, швидкістю та якістю переходу до наступної функції.

Важливою характеристикою є резервна надлишковість: дублювання маршруту, запасу або фінансового механізму у стабільний період може здаватися витратним, але під час кризи створює системну цінність. APTERR ілюструє матеріальні резерви [19], CAP - інституційну багаторівневість [17], а українська практика 2026 р. - логістичну диверсифікацію через залізницю та Дунай [22]. Водночас інструменти мають бути контекстними: CAADP, APTERR і CAP різняться за дизайном, але є спільними за метою — підтримання стійкості [17;19].

Для міжнародної торгівлі це означає необхідність поєднувати багатосторонні правила з оцінкою наслідків для продовольчої та нутритивної безпеки [11]. Відсутність консенсусу щодо аграрного пакета на MC14 підвищує значення прозорості, моніторингу та регіональних буферів доти, доки глобальні правила залишаються предметом переговорів [16].

Кількісне агрегування запропонованих індикаторів доцільне лише після емпіричної перевірки. На першому етапі пропонуємо провести якісний аудит за шкалою "критична прогалина — часткова спроможність — функціональна спроможність — адаптивна спроможність" із фіксацією доказів для кожного критерію.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що інституційне середовище глобальної продовольчої безпеки доцільно розглядати не як статичну вертикаль організацій, а як координовану багаторівневу мережу. Глобальні інститути забезпечують стандарти, дані, торговельні правила, гуманітарне реагування та довгострокові інвестиції; регіональні механізми локалізують ці правила, формують фінансові й матеріальні буфери; національні системи забезпечують безпосередню реалізацію і кризове коригування. Комплементарність цих функцій є важливішою за формальну кількість органів.

Новизна полягає у розвитку концепції багаторівневості через модель інституційної адаптивної стійкості IAR = F(D, C, B, O, A). Вона поєднує п'ять функціональних контурів: діагностику та раннє попередження, координаційно-нормативне регулювання, ресурсне буферування, операційно-логістичну безперервність та адаптивний зворотний зв'язок. Запропонована матриця системних шоків і набір індикаторів дозволяють використовувати модель для якісного аудиту інституційної спроможності без штучного кількісного ранжування на початковому етапі.

Регіональні приклади демонструють різні форми адаптації: CAP поєднує спільні цілі з національними планами, Kampala CAADP 2026-2035 формує континентальну рамку трансформації, а APTERR — спеціалізований резерв швидкого реагування. Український кейс підкреслює необхідність одночасно підтримувати внутрішню доступність продовольства та зовнішню логістичну спроможність [17-22].

Практичне значення результатів полягає в можливості застосування запропонованої моделі під час оцінювання державних і міжнародних програм продовольчої безпеки, розроблення кризових протоколів, аудиту резервів, логістичних маршрутів і систем раннього попередження. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у формуванні бази порівняльних даних за країнами, статистичній перевірці зв'язку між запропонованими контурами та фактичними показниками продовольчої стійкості, визначенні ваг індикаторів для різних типів ризикового середовища та побудові інтегрального індексу інституційної адаптивної стійкості.

Література

1. FAO, IFAD, UNICEF, WFP, WHO. The State of Food Security and Nutrition in the World 2026: Understanding and addressing the high cost of a healthy diet. Rome, 2026. DOI: https://doi.org/10.4060/cd8306en.
2. Food Security Information Network; Global Network Against Food Crises. Global Report on Food Crises 2026. Rome, 2026. DOI: https://doi.org/10.71958/wfp131041.
3. World Food Programme. WFP 2026 Global Outlook: Mid-year Update. Rome: WFP, 2026. DOI: https://doi.org/10.71958/wfp131186.
4. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. DOI: https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678.
5. Donner M., Mamès M., de Vries H. Towards sustainable food systems: a review of governance models and an innovative conceptual framework. *Discover Sustainability*. 2024. Vol. 5. Art. 414. DOI: https://doi.org/10.1007/s43621-024-00648-x.
6. Yap C. New geographical directions for food systems governance research. P*rogress in Human Geography.* 2023. Vol. 47, No. 1. P. 66–84. DOI: https://doi.org/10.1177/03091325221133808.
7. Fesenfeld L. P., Candel J., Gaupp F. Governance principles for accelerating food systems transformation in the European Union. *Nature Food*. 2023. Vol. 4. P. 826–829. DOI: https://doi.org/10.1038/s43016-023-00850-6.
8. Schneider K. R., Remans R., Bekele T. H. et al. Governance and resilience as entry points for transforming food systems in the countdown to 2030. *Nature Food*. 2025. Vol. 6. P. 105–116. DOI: https://doi.org/10.1038/s43016-024-01109-4.
9. Syndoukas N., Mattas K., Tsakiridou E., Anastasiadis F., Manikas I., Staboulis C., Arroyo Schnell A., Morelle C. Stakeholder-Driven Food Policy and Multilevel Governance for Agri-Food Systems Resilience: Integrating Climate Change, Food Security, and Biodiversity. *Business Strategy and the Environment.* 2026. P. 1–18. DOI: https://doi.org/10.1002/bse.71265.
10. Penker M., Scaramuzzi S., Edelmann H., Belletti G., Marescotti A., Casabianca F., Quiñones-Ruiz X. F. Polycentric structures nurturing adaptive food quality governance – Lessons learned from geographical indications in the European Union. *Journal of Rural Studies*. 2022. Vol. 89. P. 208–221. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.11.023.
11. Johnson E., Thow A. M., Nisbett N. Opportunities to strengthen trade policy for food and nutrition security: an analysis of two agricultural trade policy decisions. *Food Security*. 2023. Vol. 15. P. 1109–1125. DOI: https://doi.org/10.1007/s12571-023-01377-1.
12. Mkumbukiy A., Loghmani-Khouzani T., Madani K., Guenther E. Agrifood systems' resilience for sustainable food security amid geopolitical tensions: a systematic literature review. *Frontiers in Sustainable Food Systems*. 2025. Vol. 9. Art. 1546851. DOI: https://doi.org/10.3389/fsufs.2025.1546851.
13. Chepeliev M., Maliszewska M., Pereira M. F. S. Disentangling the Channels of Impact of the Ukraine War on Global Food Markets: An Integrated Scenario Approach. *Food Security*. 2025. Vol. 17. P. 781–809. DOI: https://doi.org/10.1007/s12571-025-01560-6.
14. Rudolfsen I., Bartusevičius H., van Leeuwen F., Østby G. War and food insecurity in Ukraine. *World Development*. 2024. Vol. 180. Art. 106647. DOI: https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2024.106647.

15. Kotykova O., Babych M., Pohorielova O., Nadvynychnyy S. Economic impacts of war on Ukraine's agricultural sector: a policy framework for recovery and resilience. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2025. Vol. 11, No. 4. P. 5–39. DOI: https://doi.org/10.51599/are.2025.11.04.01.
16. World Trade Organization. Agriculture: Post-MC14 Briefing Note. 14th WTO Ministerial Conference. 2026. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc14_e/briefing_notes_e/agriculture_e.htm .
17. European Commission. Common Agricultural Policy Strategic Plans 2023–2027: total public expenditure and performance framework. Brussels, 2023–2026. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview_en.
18. African Union. CAADP Strategy and Action Plan 2026–2035: Building Resilient and Sustainable Agrifood Systems in Africa. Addis Ababa, 2025. URL: https://au.int/en/documents/20250109/caadp-strategy-and-action-plan-2026-2035-building-resilient-and-sustainable.
19. ASEAN Plus Three Emergency Rice Reserve. APTERR Stockpiles. Bangkok, 2026. URL: https://www.apterr.org/how-we-work/apterr-stockpiles.
20. ASEAN Plus Three Emergency Rice Reserve. APTERR continues to provide an additional 5,650-MT rice to bolster earthquake response and emergency preparedness in Myanmar. 2025. URL: https://apterr.org/activities/510-apterr-continues-to-provide-an-additional-5%2C650-mt-rice-to-bolster-earthquake-response-and-emergency-preparedness-in-myanmar.
21. Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р, редакція від 06.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/684-2024-%D1%80.
22. Тарас Висоцький: У серпні Україна експортувала 1,4 млн тонн агропродукції – третину від потенційного обсягу / Міністерство аграрної політики та продовольства України. Кабінет Міністрів України. 28.08.2026. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/taras-vysotskyi-u-serpni-ukraina-eksportuvala-14-mln-tonn-ahroproduktsii-tretynu-vid-potentsiinoho-obsiahu.

References

1. FAO, IFAD, UNICEF, WFP, & WHO. (2026). *The State of Food Security and Nutrition in the World 2026: Understanding and addressing the high cost of a healthy diet*. Rome. DOI: https://doi.org/10.4060/cd8306en.
2. Food Security Information Network, & Global Network Against Food Crises. (2026). *Global Report on Food Crises 2026*. Rome. DOI: https://doi.org/10.71958/wfp131041.
3. World Food Programme. (2026). *WFP 2026 Global Outlook: Mid-year Update*. Rome: WFP. DOI: https://doi.org/10.71958/wfp131186.
4. North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678.
5. Donner, M., Mamès, M., & de Vries, H. (2024). Towards sustainable food systems: a review of governance models and an innovative conceptual framework. *Discover Sustainability*, vol. 5, art. 414. DOI: https://doi.org/10.1007/s43621-024-00648-x.
6. Yap, C. (2023). New geographical directions for food systems governance research. *Progress in Human Geography*, vol. 47, no. 1, pp. 66–84. DOI: https://doi.org/10.1177/03091325221133808.
7. Fesenfeld, L. P., Candel, J., & Gaupp, F. (2023). Governance principles for accelerating food systems transformation in the European Union. *Nature Food*, vol. 4, pp. 826–829. DOI: https://doi.org/10.1038/s43016-023-00850-6.
8. Schneider, K. R., Remans, R., Bekele, T. H., et al. (2025). Governance and resilience as entry points for transforming food systems in the countdown to 2030. *Nature Food*, vol. 6, pp. 105–116. DOI: https://doi.org/10.1038/s43016-024-01109-4.
9. Syndoukas, N., Mattas, K., Tsakiridou, E., Anastasiadis, F., Manikas, I., Staboulis, C., Arroyo Schnell, A., & Morelle, C. (2026). Stakeholder-Driven Food Policy and Multilevel Governance for Agri-Food Systems Resilience: Integrating Climate Change, Food Security, and Biodiversity. *Business Strategy and the Environment*, pp. 1–18. DOI: https://doi.org/10.1002/bse.71265.
10. Penker, M., Scaramuzzi, S., Edelmann, H., Belletti, G., Marescotti, A., Casabianca, F., & Quiñones-Ruiz, X. F. (2022). Polycentric structures nurturing adaptive food quality governance – Lessons learned from geographical indications in the European Union. *Journal of Rural Studies*, vol. 89, pp. 208–221. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.11.023.
11. Johnson, E., Thow, A. M., & Nisbett, N. (2023). Opportunities to strengthen trade policy for food and nutrition security: an analysis of two agricultural trade policy decisions. *Food Security*, vol. 15, pp. 1109–1125. DOI: https://doi.org/10.1007/s12571-023-01377-1.
12. Mkumbukiy, A., Loghmani-Khouzani, T., Madani, K., & Guenther, E. (2025). Agrifood systems' resilience for sustainable food security amid geopolitical tensions: a systematic literature review. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, vol. 9, art. 1546851. DOI: https://doi.org/10.3389/fsufs.2025.1546851.
13. Chepeliev, M., Maliszewska, M., & Pereira, M. F. S. (2025). Disentangling the Channels of Impact of the Ukraine War on Global Food Markets: An Integrated Scenario Approach. *Food Security*, vol. 17, pp. 781–809. DOI: https://doi.org/10.1007/s12571-025-01560-6.
14. Rudolfsen, I., Bartusevičius, H., van Leeuwen, F., & Østby, G. (2024). War and food insecurity in Ukraine. *World Development*, vol. 180, art. 106647. DOI: https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2024.106647.
15. Kotykova, O., Babych, M., Pohorielova, O., & Nadvynychnyy, S. (2025). Economic impacts of war on Ukraine's agricultural sector: a policy framework for recovery and resilience. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, vol. 11, no. 4, pp. 5–39. DOI: https://doi.org/10.51599/are.2025.11.04.01.
16. World Trade Organization. (2026). *Agriculture: Post-MC14 Briefing Note*. 14th WTO Ministerial Conference. Available at: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc14_e/briefing_notes_e/agriculture_e.htm.
17. European Commission. (2023–2026). *Common Agricultural Policy Strategic Plans 2023–2027: total public expenditure and performance framework*. Brussels. Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview_en.
18. African Union. (2025). *CAADP Strategy and Action Plan 2026–2035: Building Resilient and Sustainable Agrifood Systems in Africa*. Addis Ababa. Available at: https://au.int/en/documents/20250109/caadp-strategy-and-action-plan-2026-2035-building-resilient-and-sustainable.
19. ASEAN Plus Three Emergency Rice Reserve. (2026). *APTERR Stockpiles*. Bangkok. Available at: https://www.apterr.org/how-we-work/apterr-stockpiles.
20. ASEAN Plus Three Emergency Rice Reserve. (2025). *APTERR continues to provide an additional 5,650-MT rice to bolster earthquake response and emergency preparedness in Myanmar*. Available at: https://apterr.org/activities/510-apterr-continues-to-provide-an-additional-5%2C650-mt-rice-to-bolster-earthquake-response-and-emergency-preparedness-in-myanmar.
21. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Pro skhvalennia Stratehii prodovolchoi bezpeky Ukrainy na period do 2027 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii [On the approval of the Food Security Strategy of Ukraine for the period up to 2027 and the approval of the operational action plan for its implementation: Order no. 684-r dated July 23, 2024 (as amended on January 6, 2026)]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/go/684-2024-%D1%80.
22. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2026). Taras Vysotskyi: U serpni Ukraina eksportuvala 1,4 mln tonn ahroproduktsii – tretynu vid potentsiinoho obsiahu [Taras Vysotskyi: In August, Ukraine exported 1.4 million tons of agricultural products – a third of the potential volume]. Available at: https://www.kmu.gov.ua/news/taras-vysotskyi-u-serpni-ukraina-eksportuvala-14-mln-tonn-ahroproduktsii-tretynu-vid-potentsiinoho-obsiahu.

Стаття надійшла до редакції / Received 29.07.2026 **Прийнята до друку / Accepted 15.08.2026**
Опубліковано/ Published 04.09.2026